

Wiece, zamach i postpatriotyzm

Data publikacji: 11.11.2011 14:00

Cieszymy się z dnia wolnego, wypoczynku, idziemy do kościoła, na uroczystości rocznicowe, niektórzy z nas wywieszają flagę. Ale czym właściwie jest dla nas 11 listopada? Czym współcześnie jest patriotyzm?

Narodowe Święto Niepodległości - 11 listopada. Przemówienia, przecinanie wstęg na tablicach pamiątkowych, pamięć o tych, którzy walczyli za wolność, msze w kościołach, uroczystości przy pomnikach, programy artystyczne - tak wygląda ów dzień co roku. A jak wyglądało to 93 lata temu?

Dla ówczasie żyjących 11 listopada nie był dniem o niezwyklej wadze, dniem historycznym, znaczącym, symbolicznym stał się potem. Dla mieszkańców Śląska Cieszyńskiego nie było inaczej, np. "Gwiazdka Cieszyńska" 11 listopada ([R.64, nr 90](#)) pisała m.in. o niesprawiedliwym, nierównym dla wszystkich prawie, o serii tajemniczych pożarów w Chybiu, o taniej kuchni dla ubogiej młodzieży szkolnej, o drożyznie, w dziale ogłoszeń fabryka i apteka Szymona Edelmana polecała lek na reumatyzm "Ictiomentol", a Biuro podróży Oświęcim Zofii Biesiadeckiej reklamowało bilety okrętowe do Ameryki i Kanady. Dzień jak co dzień.

Tysiące na rynku w Cieszynie i zamach

Wydarzenia znaczące na Śląsku Cieszyńskim rozegrały się wcześniej: od początku października, w obliczu klęski Austro-Węgier, nasiliły się ruchy niepodległościowe i pojawiły się głosy nawołujące do odbudowy niepodległej Polski, 13 października na zgromadzeniu w Orłowej z udziałem ponad 20 tysięcy osób uchwalono deklarację postulującą włączenie Śląska do Polski, między 12 a 19 października utworzono Radę Narodową Księstwa Cieszyńskiego, 27 października odbył się wiec narodowy w Cieszynie, na którym pojawiły się prawdziwe tłumy (1). 30 października uchwalono proklamację RNKC, a dzień później, w nocy z 31 października na 1 listopada 1918 roku w wyniku bezkrwawego zamachu wojskowego RNKC przejęła oficjalnie władzę z rąk austriackich.

Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego nie była jednak zjawiskiem odosobnionym w skali kraju: **- Koniec I wojny światowej to upadek monarchii austro-węgierskiej. Na tym terenie powstają różne ośrodki władzy, m.in. Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, która wspólnie z powstałą 28 października Polską Komisją Likwidacyjną Galicji i Śląska Cieszyńskiego de facto sprawuje władzę. Wszystkie te komisje były efektem inicjatywy oddolnej** - mówi Portalowi OX.PL dr Kazimierz Miroszewski z Instytutu Historii, Uniwersytetu Śląskiego.

30 października, dzień proklamacji stwierdzającej przynależność Księstwa Cieszyńskiego do Polski jest ważną dla regionu datą, czy jest jednak ważniejsza niż 11 listopada? **- Po powstaniu II RP pojawiły się dyskusje i polemiki, jaka data ma być uznana za datę odzyskania niepodległości. Było wiele propozycji, m.in. Marszałek Piłsudski proponował datę 22 listopada, czyli datę podpisania dekretu o podstawach ustrojowych państwa polskiego. Każdy lokalny ośrodek władzy, podobnie jak Rada Narodowa Księstwa Cieszyńskiego, miał swoją znaczącą datę. Jednak nie powiedziałbym, by 30 października powinien być ważniejszy dla mieszkańców Śląska Cieszyńskiego niż 11 listopada** - mówi historyk.

Patriotyzm i poczucie przynależności do Polski, której przecież nie było na mapie, pozwoliło mieszkańcom Księstwa Cieszyńskiego walczyć o powrót do Macierzy. Częściowo im się to udało. A jaki jest 93 lata później patriotyzm ich potomków? Jaki jest nasz patriotyzm?

Patriotyzm polski w czasach postpatriotycznych

Czym jest patriotyzm? Każdy odpowie zapewne inaczej, dla jednych będzie to umiłowanie ziemi, kultury, wartości, takich jak honor, wolność, poszanowanie i znajomość historii narodu, dla innych patriotyzm to wspieranie rodaków, kibicowanie sportowcom, kupowanie polskich produktów: - **Patriotyzm to ogólnie umiłowanie ojczyzny, jednak z perspektywy polskich dziejów wyróżniamy kilka typów polskiego patriotyzmu, pierwszy nawiązuje do dziedzictwa Rzeczypospolitej szlacheckiej i jest oparty na przekonaniu, że można wspólnie określić wolę zbiorowości, jest antyindywidualny i antyautorytarny, bo umiłowanie wolności łączy z silnym poczuciem wspólnego działania** - tłumaczy dr hab. Piotr Wróblewski z Instytutu Socjologii Uniwersytetu Śląskiego: - **Kolejny typ to patriotyzm nawiązujący do ideologii romantycznej, w której chodzi o wytłumaczenie i określenie dziejów narodu z perspektywy woli bożej. Wyznania tych wielkich wartości i życia według tych naczelných wskazań Trzeci model patriotyzmu to patriotyzm mówiący o interesie narodowym. Bardzo ważny w do czasu odzyskania niepodległości w 1918, a później widoczny w ideologii narodowej różnych ugrupowań politycznych w czasach PRL-u.**

Te typy patriotyzmu widać w działaniach współczesnych polityków polskich-objaśnia socjolog i dodaje: - **choć czasy obecne noszą miano czasów postpatriotycznych, czyli takich, w których ludzie niechętnie deklarują przywiązanie do ojczyzny. Patriotyzm to postawa niezbyt modna. Jak wskazuje wyraźnie socjolog Zdzisław Krasnodębski mamy dziś do czynienia ze zderzeniem dwóch patriotyzmów: czasami dobrze rozumiane jest jako przekształcenie kraju w społeczeństwo otwarte, do którego ktoś należy na podstawie dobrej woli i uznania jedności interesów. Drugi patriotyzm to staromodny patriotyzm, polskość jako propozycja etyczna. Pierwszy patriotyzm eksponuje pragmatyzm, drugi zdolność poświęcenia się dla ojczyzny.**

Patriotyzm na Śląsku i pejzaż etniczny

- **W przypadku patriotyzmu ważna jest postawa wobec miejsc znaczących, tzw. pejzażu etnicznego, dla Polaków miejscem wyróżnionym jest Klasztor Jasnogórski, Wawel, dla ogółu mieszkańców Śląska będzie to Góra Św. Anny, dla Cieszyniaków piastowski gród przedzielony biegiem Olzy, dla Skoczowian - Kaplicówka** - mówi Portalowi OX.PL socjolog.

Czy patriotyzm mieszkańców Śląska Cieszyńskiego jest inny, specyficzny? - **Na Śląsku mamy sytuację, zróżnicowania etniczno-narodowego. Patriotyzm lokalny, przywiązanie do małej ojczyzny, powiązany jest z silnym przywiązaniem do ojczyzny ideologicznej, przekonaniem, że uczestniczy się w szerszej zbiorowości zwanej narodem. Można być Ślązakiem i Polakiem, Ślązakiem i Niemcem, ze śląską więzią lokalną można łączyć przynależność do narodu czeskiego W ciągu ostatnich paru lat daje się zaobserwować też zmiany świadomości patriotycznej Ślązaków - chodzi tu np. o projekt "narodu śląskiego"**- zauważa Wróblewski.

W dniu, w którym słowo "patriotyzm" odmieniane jest przez wszystkie przypadki, warto zastanowić się, co ono znaczy dla nas i czy, a jeśli tak, jakimi patriotami jesteśmy?

(1) Fragment wspomnień członkini RNKC, Z. Kirkor-Kiedroniowej: *Ranek był dżdżysty, co zdawało się źle wróżyć o wiecu. Niedługo dogoniliśmy pochody, zdążające do Cieszyna i z początku wymijaliśmy je. Potem tłumy szły całą szerokością szosy, więc mąż kazał jechać w tempie równym z krokiem pieszych, wysiadł wraz ze Staszkiem i przyłączyli się do pochodu. Nikt chyba z Polaków, mężczyzn i kobiet w zagłębiu nie pozostał w domu, tak potężna była rzeka ludzka, płynąca ku Piastowskiej wieży, wzbierając strumieniami z okolicznych wsi i wiosek. Takie same rzeki i strumienie, na znak dany przez Radę Narodową, płynęły z całego Cieszyńskiego, z gór i dolin, a najpotężniejsze z Karwiny i Trzyńca. Przez główny most w Cieszynie pochody zza Olzy szły godzinami i godzinami.* (Źródło: www.cieszyn.pl)

